

Άποψη: Μηνύματα από το ΔΝΤ

ΜΙΡΑΝΤΑ ΞΑΦΑ*

Η έκθεση του ΔΝΤ που δόθηκε στη δημοσιότητα την Τρίτη επαινεί την κυβέρνηση για τη σημαντική μείωση στα ελλείμματα του Δημοσίου την περασμένη τετραετία και την επίτευξη πλεονάσματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Προειδοποιεί όμως ότι η σταθεροποίηση της οικονομίας δεν έχει ολοκληρωθεί. Η δημοσιονομική προσπάθεια θα πρέπει να συνεχιστεί μέχρι να μηδενιστεί το έλλειμμα, ενώ σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές είναι ακόμα μπροστά μας. Συγκεκριμένα:

1. Υπάρχει δημοσιονομικό κενό ύψους περίπου 2 δισ. ευρώ το 2015 και 1,5 δισ. το 2016, υψηλότερο από αυτό που υπολογίζει η κυβέρνηση. Η έκθεση εκφράζει την ανησυχία ότι η προφανής «κόπωση προσαρμογής», «το κοινωνικό μέρισμα» και οι αλλεπάλληλες δηλώσεις ότι δεν θα ληφθούν νέα μέτρα, θα δοκιμάσουν τη βούληση της κυβέρνησης να εφαρμόσει το πρόγραμμα μέχρι τέλους.
2. Οι χρηματοδοτικές ανάγκες της Ελλάδας είναι πλήρως καλυμμένες μέχρι τον Μάιο του 2015, αλλά μετά από αυτό υπάρχει χρηματοδοτικό κενό ύψους 12,5 δισ. ευρώ. Αυτό το κενό μπορεί να καλυφθεί π.χ. με άντληση κεφαλαίων από τις αγορές είτε κατευθείαν από το Δημόσιο είτε από τις τράπεζες, με στόχο την επαναγορά των προνομιακών μετοχών ύψους 4,5 δισ. που εκδόθηκαν το 2009. Εξάλλου οι Ευρωπαίοι εταίροι έχουν υποσχεθεί να μας προσφέρουν πρόσθετη χρηματοδότηση αν χρειαστεί.
3. Η βιωσιμότητα του χρέους παραμένει προβληματική. Με τα σημερινά δεδομένα, ο λόγος χρέους/ΑΕΠ θα παραμείνει πάνω από τον στόχο του 110% του ΑΕΠ το 2022, επομένως οι Ευρωπαίοι εταίροι θα πρέπει να συμφωνήσουν σε ελάφρυνση χρέους. Το υψηλό χρέος είναι εμπόδιο για τις επενδύσεις, ιδιαίτερα αν δημιουργηθούν αμφιβολίες για τη βούληση της κυβέρνησης να επιτύχει υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα.
4. Πρέπει να απομειωθεί άμεσα το χρέος των επιχειρήσεων και νοικοκυριών που δεν μπορεί να αποπληρωθεί, πράγμα που θα απαιτήσει νέες αυξήσεις κεφαλαίων στις τράπεζες. Παρά το γεγονός ότι η κρίση προκλήθηκε από δημοσιονομικό εκτροχιασμό, ύστερα από έξι χρόνια ύφεσης, αποπληθωρισμό και πιστωτική ασφυξία, το χρέος του ιδιωτικού τομέα έχει καταστεί δυσβάστακτο. Η απαγόρευση των πλειστηριασμών και η εκμετάλλευση του νόμου Κατσέλη ακόμη και από φερέγγυους δανειολήπτες έχει συμβάλει στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ανησυχητικά επίπεδα. Το πτωχευτικό δίκαιο πρέπει να αναμορφωθεί για να διευκολύνει την αναδιάρθρωση των βιώσιμων επιχειρήσεων και τη ρευστοποίηση των μη βιώσιμων. Αν δεν λυθεί σύντομα, το υπερβάλλον χρέος θα επιβαρύνει την ανάπτυξη παγιδεύοντας πολύτιμους πόρους σε μη παραγωγικές δραστηριότητες (θυμηθείτε τη «χαμένη δεκαετία» του 1990 στην Ιαπωνία).
5. Η καθυστέρηση στην εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας δημιουργεί αμφιβολίες για τη δυνατότητα της

κυβέρνησης να προχωρήσει προς αυτή την κατεύθυνση στο σημερινό δύσκολο πολιτικό κλίμα. Παρά τη μεγάλη μείωση των μισθών, οι στρεβλώσεις στην αγορά εργασίας που θεσμοθετήθηκαν τη δεκαετία του 1980 παραμένουν. Το αποκομμένο από την παραγωγικότητα «χρονοεπίδομα» μειώνει τη δυνατότητα των ανέργων – κυρίως αυτών με χαμηλές δεξιότητες – να βρουν δουλειά. Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ε.Ε. που απαγορεύει τις ομαδικές απολύσεις χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του υπουργού Εργασίας, αναγκάζοντας πολλές επιχειρήσεις να προσφύγουν σε πανάκριβες εθελούσιες εξόδους ή να κλείσουν. Οι απεργίες αποφασίζονται από ασήμαντες μειοψηφίες των εργαζομένων, συχνά ενάντια στη βούληση των εργαζομένων. Το lock out – η δυνατότητα της εργοδοσίας να κηρύσσει ανταπεργία – που ισχύει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες καταργήθηκε με νόμο το 1982. Μετέπειτα κυβερνήσεις διατήρησαν αυτές τις στρεβλώσεις για να αποφύγουν τη σύγκρουση με τα συνδικάτα, σε βάρος της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Η εμπειρία έχει αποδείξει ότι το πολιτικό σύστημα δεν έχει το θάρρος και τη διορατικότητα να κάνει από μόνο του τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις για να γίνει η Ελλάδα μία «κανονική» χώρα, με ανταγωνιστική οικονομία φιλική προς την επιχειρηματικότητα, σύστημα διακυβέρνησης με σταθερούς κανόνες που αναδεικνύει τους ικανούς, Δημόσιο που έχει ως μόνο στόχο την εξυπηρέτηση των πολιτών. Το Μνημόνιο δεν αρκεί για να εξασφαλίσει όλα αυτά. Ο νέος υπουργός Οικονομικών κ. Χαρδούβελης έχει δίκιο να λέει ότι πρέπει να το εμπλουτίσουμε με δικές μας μεταρρυθμίσεις. Το Μνημόνιο απλώς προσφέρει έναν οδικό χάρτη για τα ελάχιστα που πρέπει να γίνουν. Όπως είπε ο νομπελίστας Ρόμπερτ Μαντέλ, «η μακροοικονομική σταθερότητα δεν είναι το παν, αλλά χωρίς αυτή δεν υπάρχει τίποτε». Η κυβέρνηση πρέπει να παρουσιάσει το όραμά της για την Ελλάδα και να επικοινωνήσει με ειλικρίνεια τι πρέπει να γίνει για να υλοποιηθεί.

Φτάσαμε στο πρωτογενές πλεόνασμα με μια σαρωτική οριζόντια λιτότητα, φοροεπιδρομές, και καθυστέρηση πληρωμών του Δημοσίου – σε πόρους δηλ. που το κράτος απομύζησε από τον παραγωγικό ιδιωτικό τομέα που διαρκώς συρρικνώνεται. Η επιδιωκόμενη αύξηση της προσφοράς προϋποθέτει συρρίκνωση του πελατειακού κράτους με το άνοιγμα των επαγγελματιών, την άρση των ρυθμιστικών παρεμβάσεων που εμποδίζουν τον ανταγωνισμό, και την κατάργηση των «φόρων υπέρ τρίτων» που οδηγούν στην ακρίβεια. Όλα αυτά όμως σκοντάφτουν στο «πολιτικό κόστος». Οι χώρες που μπήκαν στην κρίση μετά από μας βγήκαν νωρίτερα, με λιγότερη λιτότητα και περισσότερη παραγωγή. Το ΑΕΠ της Ελλάδας φέτος θα είναι 2% κάτω από εκεί που βρισκόταν το 2001 που μπήκαμε στην Ευρωζώνη, ενώ θα είναι οριακά υψηλότερο στην Πορτογαλία, +16% στην Ισπανία και +26% στην Ιρλανδία. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών στην Ελλάδα είναι ακόμη στα επίπεδα του 2006, ενώ στις άλλες τρεις χώρες έχουν αυξηθεί τουλάχιστον 20%. Αν θέλουμε ανάπτυξη, χρειάζεται μείωση και απλοποίηση της φορολογίας, άρση των αντικινήτρων στις επενδύσεις, διευκόλυνση της αδειοδότησης των επιχειρήσεων, επιτάχυνση των ιδιωτικοποιήσεων, και σύνδεση των πανεπιστημίων με τις ανάγκες της αγοράς. Με ευθύνη της σημερινής κυβέρνησης δεν εφαρμόστηκε το νομοσχέδιο της κ. Διαμαντοπούλου για την ανώτατη παιδεία, που ψηφίστηκε με τεράστια πλειοψηφία στη Βουλή. Μετά τον ανασχηματισμό ο νέος υπουργός δηλώνει ότι δεν έχει σκοπό να συγκρουστεί με το φαύλο πανεπιστημιακό κατεστημένο. Όμως χωρίς συγκρούσεις πώς θα ξεπεραστούν οι αναχρονιστικές αριστερές ιδεοληψίες ότι «χειραγωγούνται» οι εκπαιδευτικοί με την αξιολόγηση, «ξεπουλιέται» το πανεπιστήμιο όταν συνεργάζεται

με την αγορά κ.λπ.; Χωρίς συγκρούσεις η νέα κυβέρνηση απλώς θα διαιωνίσει τις πρακτικές του παλαιοκομματικού πελατειακού κατεστημένου σε βάρος της ανάπτυξης που επιδιώκει.

** Σύμβουλος επενδύσεων και μέλος της Διοικούσας Επιτροπής της Δράσης.*